

SPÔSOBY VYRADENIA VÝROBNÉHO ZARIADENIA V STROJÁRENSKEJ FIRME

Ing. Alena Andrejovská, PhD.

Katedra financií, TU Ekonomická fakulta
Němcovej 32, 040 01 Košice
e-mail: alena.andrejovska@tuke.sk

Abstrakt

The article deals with various methods of disposal of manufacturing facility. Each accounting unit has at disposal of any fixed asset a requirement to quantify the amount of residual value, which by recognizing as expenses affects the amount of profit or loss of the accounting unit. Only then accounting unit can discard the manufacturing facility from its accounting.

Key words: non-current assets, carrying value, disposal of production facility, profit/loss calculation

ÚVOD

Majetok je súhrn všetkých hmotných prostriedkov, nehmotných vecí a oceníteľných práv, ku ktorým má podnikateľ vlastnícke právo a ktoré využíva pri podnikaní. Majetok podniku môžeme definovať z viacerých hľadísk. Najdôležitejšie hľadisko je časové, ktoré člení majetok na dlhodobý majetok a krátkodobý majetok. Dlhodobý majetok je významnou súčasťou aktív podniku. Typické preňho je to, že jeho doba životnosti, využiteľnosti, splatnosti či likvidity je vždy dlhšia ako 1 rok (Kolektiv autoru, 2009). Príspevok pojednáva o dlhodobom majetku a jeho jednotlivých spôsoboch vyradovania, a to konkrétne o vyradovaní výrobného zariadenia, ktoré sa využíva v strojárnej výrobe.

LEGISLATÍVNE VYMEDZENIE POJMU DLHODOBÝ MAJETOK

Zákon o účtovníctve č. 431/2002 Z.z. v § 2 ods. 4 písmeno a) majetok definuje ako aktíva účtovnej jednotky, ktoré sú výsledkom minulých udalostí a je takmer isté, že v budúcnosti zvýšia ekonomické úžitky účtovnej jednotky a dajú sa spoľahlivo oceniť podľa zákona o účtovníctve a vykazujú sa v účtovnej závierke v súvahe alebo vo výkaze o majetku a záväzkoch. Ďalšou dôležitou právnou normou, ktorá pojednáva o pojme majetok sú Opatrenia ministerstva financií č. 23054/2002-92, ktorými sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovnej osnove pre podnikateľov účtujúci v sústave podvojného účtovníctva. Tieto vymedzujú a rozdeľujú majetok na dlhodobý a krátkodobý. Dlhodobý majetok je majetok, ktorého doba použiteľnosti, dohodnutá doba splatnosti alebo vyrovnania iným spôsobom pri vzniku účtovného prípadu je dlhšia ako jeden rok. Krátkodobý majetok je majetok, ktorého doba

použiteľnosti, dohodnutá doba splatnosti alebo vyrovnania iným spôsobom pri vzniku účtovného prípadu je najviac jeden rok.

Podľa §12 ods. 1PU sa majetok člení na:

a) dlhodobý nehmotný majetok, ktorý má nehmotný charakter a jeho vstupná cena je vyššia ako 2400 eur, patria sem:

- **aktivované náklady na vývoj** – sú to výsledky úspešne vykonaných vývojových prác – dizajn, výroba a skúšanie prototypov a modelov pred začatím výroby, technologické postupy, receptúry a podobne,
- **softvér** – ide o počítačové programy a to kúpené samostatne, nie ako súčasť hardvéru, alebo vytvorené vlastnou činnosťou s cieľom obchodovať s nimi, alebo s cieľom používať ich v podniku,
- **oceníteľné práva** – ide o výsledky tvorivej duševnej činnosti, ktoré boli obstarané za úhradu a to vynálezy, licencie, ochranné známky, autorské práva, know-how a podobne,
- **ostatný dlhodobý nehmotný majetok** – ide o dlhodobý nehmotný majetok, ktorého ocenenie je 2400 eur a nižšie a doba použiteľnosti dlhšia ako jeden rok. Patrí tu napríklad nakúpený technologický postup s cenou napríklad 2000 eur.

b) dlhodobý hmotný majetok, ktorého vstupná cena je vyššia ako 1700 eur, patria sem:

- **stavby** – sú dlhodobým hmotným majetkom bez ohľadu na vstupnú cenu. Ide napríklad o výrobné haly, sklady, cesty, ropovody, plynovody, podnikové byty a podobne,
- **hmotné hnuiteľné veci a súbory hnuiteľných vecí** – ich doba používania je dlhšia ako jeden rok a ich ocenenie je vyššie ako 1700 eur. Samostatné hnuiteľné veci sú napríklad stroje, prístroje a zariadenia, dopravné prostriedky, výrobná linka a podobne. Môžu sem byť zaradené aj samostatné hnuiteľné veci s cenou 1700 eur a menej, ak o tom podnik rozhodne vo vnútornom predpise,
- **pestovateľské celky trvalých porastov** – patria sem pestovateľské celky s dobou plodnosti dlhšou ako tri roky, bez ohľadu na vstupnú cenu – napríklad sady, kríky, vinice, chmeľnice a podobne.
- **základné stádo a ťažné zvieratá** – sú dlhodobým hmotným majetkom bez ohľadu na vstupnú cenu, napríklad ošípané, hovädzí dobytok, dostihové kone a podobne,

- **otvárkou nových lomov, pieskovní, technická rekultivácia, technické zhodnotenie a i.** – ak nie sú súčasťou vstupnej ceny dlhodobého hmotného majetku, napr. kameňolom, prístupová komunikácia k čerpacej stanici a podobne,
 - **pozemky** – sú dlhodobým hmotným majetkom bez ohľadu na vstupnú cenu, napríklad poľnohospodársky pozemok, lesy, lúky a podobne,
 - **umelecké diela (ak nie sú súčasťou stavieb), zbierky, predmety z drahých kovov** – ak nie sú dlhodobým finančným majetkom, sú dlhodobým hmotným majetkom bez ohľadu na vstupnú cenu, napríklad obrazy, sochy, zbierky pamätných mincí a podobne.
- c) dlhodobý finančný majetok,
- d) dlhodobé pohľadávky.

SPÔSOBY VYRAĎOVANIA VÝROBNÉHO ZARIADENIA

Dlhodobý majetok sa vyraduje z používania a z účtovníctva daného podniku, ak je úplne opotrebovaný, alebo nepotrebný. Dokladom pre vyradenie dlhodobého majetku z používania je Zápis o vyradení dlhodobého majetku. Jednotlivé spôsoby vyradovania dlhodobého majetku sú:

- predajom,
- likvidáciou,
- vydaním, alebo prevodom podľa osobitných predpisov,
- darovaním,
- vkladom dlhodobého majetku do inej obchodnej spoločnosti alebo družstva,
- v dôsledku škody, alebo manka (zaradujeme sem aj živelnú pohromu),
- preradením z podnikania do osobného užívania
- delimitáciou.

V podnikateľskej praxi sa stretávame s množstvom prípadov, keď sa dlhodobý majetok vyradí ešte pred jeho úplným odpísaním. V takýchto prípadoch sa v účtovníctve daného podniku zistí najprv zostatková cena dlhodobého majetku a zaúčtuje sa na ťarchu nákladových účtov na stranu MD:

- **541** - Zostatková cena predaného dlhodobého nehmotného majetku a dlhodobého hmotného majetku **pri predaji**,
- **551** - Odpisy dlhodobého nehmotného majetku a dlhodobého hmotného majetku **pri likvidácii alebo pri prevode podľa osobitných predpisov**,
- **543** - Dary **pri darovaní**,

- **367** - Závazky z upísaných nesplatených cenných papierov a vkladov **pri vecnom vklade do obchodnej spoločnosti alebo družstva**,
- **549** - Manká a škody **pri manká a škodách**,
- **582** – Škody pri mimoriadnych udalostiach **v dôsledku živelnej pohromy**,
- **491** - Vlastné imanie fyzickej osoby - podnikateľa **pri prevode do osobného užívania** (fyzické osoby – podnikatelia účtujúci v sústave podvojného účtovníctva),
- **411** - Základné imanie **pri delimitácii alebo pri prevode majetku štátu**, ku ktorému má právo hospodárenia štátny podnik podľa osobitného predpisu.

So súvzťažným zápisom na účtoch oprávok, ktoré vyjadrujú opotrebenie tohto dlhodobého majetku v účtovnej jednotke.

Keďže účtovníctvo zabezpečuje zásadu preukázateľnosti informácií je preto potrebné zohľadniť potreby daňového systému a zahrnúť ho do obsahu jednotlivých účtovných prípadov, týkajúcich sa jednotlivých spôsoboch vyradovania dlhodobého majetku. Platí to najmä pri vyradení majetku v dôsledku odcudzenia a darovania, kde je potrebné v účtovníctve zabezpečiť plnenie vyplývajúce zo Zákona č. 222/2004 Z.z. o dani z pridanej hodnoty.

Vyradenie likvidáciou

Pri vyradení dlhodobého majetku likvidáciou ide o majetok ktorý bol fyzické, alebo morálne opotrebený. Na takýto majetok vplyvajú faktory, ktoré ovplyvňujú rýchlosť opotrebenie a sú to:

1) fyzikom opotrebení:

- intenzita využívania,
- kvalifikácia pracovníkov,
- vzťah pracovníkov k majetku,
- používaná technológia,
- klimatické a poveternostné podmienky,
- zmennosť,
- iné

2) morálnom opotrebení:

- produktivita práce,
- technický pokrok.

Príklad účtovania pri vyradení Weinbrenner AP 250 – ohraňovací lis rôznymi spôsobmi

Spoločnosť FIDŽI, s.r.o. vlastní Weinbrenner AP 250 – ohraňovací lis,

Dátum obstarania 15.5.2008.

Obstarávacia cena 45 000€

Opotrebenie k 31.1.2012 30 000€

Zaradené do 2 odpisovej skupiny - doba odpisovania 6 rokov

2-23 28,4 - Stroje na tvarovanie kovov a obrábanie

Tab.1 Účtovanie jednotlivých spôsobov vyradenia, zdroj: vlastné spracovanie

Účtovný prípad	Suma v €	MD	D
Likvidácia			
Doučtovanie zostatkovej ceny	10 000	551	082
Vyradenie	45 000	082	022
Predaj			
Doučtovanie zostatkovej ceny	10 000	541	082
Vyradenie	45 000	082	022
Faktúra odberateľská za predaj stroja:	12 300		641
a) tržby z predaja	2 460		343
b) DPH 20%	14 760	311	
c) celkom			
Inkaso odberateľskej faktúry na bežný účet	14 760	221	311
Manká z dôvodu odcudzenia			
Doučtovanie zostatkovej ceny	10 000	549	082
DPH 20%	2 000	549	343
Vyradenie	45 000	082	022
Škoda spôsobená živelnou pohromou			
Doučtovanie zostatkovej ceny	10 000	582	082
Vyradenie	45 000	082	022
Darovanie			
Doučtovanie zostatkovej ceny	10 000	543	082
DPH 20%	2 000	543	343
Vyradenie	45 000	082	022
Preradenie z podnikania do osobného užívania			
Doučtovanie zostatkovej ceny	10 000	491	082
DPH 20%	2 000	491	343
Vyradenie	45 000	082	022

Účtovná jednotka sa pre určitý spôsob rozhodne ak dlhodobý majetok už nepotrebuje pre svoju činnosť, alebo tento majetok nemá požadované technické parametre je morálne, alebo fyzicky opotrebený, majetok bol účtovnej jednotke odcudzený, darovaný, prípadne ho predala.

Pri ktoromkoľvek spôsobe vyradenia majetku je každá účtovná jednotka povinná v prvom rade zistiť výšku zostatkovej ceny daného dlhodobého majetku. Túto hodnotu, ktorú vypočíta ako rozdiel medzi obstarávacou cenou a oprávkami zaúčtuje ako jednorazový odpis príslušný účet nákladov, ktorý závisí od spôsobu vyradenia daného majetku a následne tento úplne odpísaný majetok môže účtovná jednotka podľa postupov účtovníctva z účtovníctva vyradiť.

V praxi sa stretávame s prípadmi, že jednotlivé spôsoby vyradenia majú vplyv na vyčíslenie výsledku hospodárenia, prípadne odvod dane z pridanej hodnoty.

Pri predaji dlhodobého majetku nám môže vzniknúť rozdiel, ktorý ovplyvní výšku výsledku hospodárenia. Porovnávame dosiahnutú tržbu za predaj so zostatkovou cenou predávaného dlhodobého majetku. Z daňového hľadiska sa zostatková cena uzná za daňový výdavok len do výšky tržieb z predaja. Ak sa zostatková cena rovná výške tržieb rozdiel nemá vplyv na výsledok hospodárenia. Ak však zostatková cena je vyššia ako výška dosiahnutých tržieb rozdiel znižuje výsledok hospodárenia. Ak však zostatková cena je nižšia ako výška dosiahnutých tržieb rozdiel zvýši výsledok hospodárenia.

Ďalším vplyvom je odvod dane z pridanej hodnoty. Keďže pri darovaní, prevode z podnikania do osobného užívania a pri odcudzení (ak je účtovná jednotka platiteľom DPH a ma doklad z polície, že páchatel' je neznámy) dochádza k zmene vlastníka, obstarávaciu alebo zostatkovú cenu podlieha 20% DPH, podľa Zákona č. 222/2004 Z.z. o DPH. V týchto prípadoch sa výška nákladov na príslušnom účte zvýši o výšku vypočítanej dane z pridanej hodnoty.

ZÁVER

Dlhodobý majetok sa od uvedenia do užívania postupne odpisuje do nákladov v závislosti od výšky jeho opotrebenia a odovzdania časti svojej hodnoty, ekonomickej užitočnosti na novovytvorené podnikové výkony. Úplne odpísaný dlhodobý majetok už nie je schopný prispieť k tvorbe nových hodnôt t.j. k prínosu peňažných prostriedkov do podnikov priamo, alebo nepriamo, preto je potrebné ho vyradiť. Každá účtovná jednotka ma niekoľko možností a spôsobov ako vyradiť nepotrebný a nevyužitelný dlhodobý majetok, o ktorom predpokladá, že by v budúcnosti pre ňu neprinesol postačujúci ekonomický prínos.

Literatúra

1. Hudáková Stašová, L. - Andrejovská, A.: Účtovníctvo podnikateľských subjektov - 1. vyd - Košice : elfa, - 2009. - 194 s. - ISBN 978-80-8086-109-4.
2. Kolektív autoru 2009: Účtovníctví podnikatelu, VŠB –Technická univerzita Ostrava, s. 215, ISBN 978-80-248-2149-8
3. Tušan, R. 2007: Vykazovanie a odpisovanie dlhodobého hmotného majetku podľa IASIFRS. In: Finančné riadenie a výkonnosť podnikov. - Košice : Podnikovohospodárska fakulta EU, 10 s. - ISBN 9788022523431
4. Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov
5. Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov